

A MAI IFJÚSÁG PROBLÉMÁJA.

HOL AZ IFJÚSÁG?

AZ EGYIK olasz képviselő az imént végetért olasz-magyar ünnepségek során — amint a napilapok megírták — csodálkozásának adott kifejezést azon a szerinte sajátságos jelenségen, hogy a magyar közélet különböző szereplő egyéniségeivel való érintkezései alkalomával túlnyomórészt csak „öreg emberekkel“ találkozott. Azok a kiváló személyek, akikkel itt tartózkodásakor, mint a magyar politika, a magyar kultúra, a magyar társadalmi élet vezető embereivel összefűzött, kevés kivétellel csaknem mind ahhoz a nemzedékhez tartoztak, amely már a háború előtti években túlhaladt az élet és a közéleti karrier deklarációján. A háborús generációk képviselőivel alig volt érintkezése, jóllehet — mondotta — bizonyára Magyarországon is értékelik a háborúviselt generációk lendületét, tapasztalatait, erőit és megbízhatóságát. „Hol van Önöknél az ifjúság, — kérdezte a felköszöntőjében — amely Olaszország nemzeti megújulását megteremtette és amely ma a fasiszta állam minden életfunkciójának szinte a kizárólagos birtokosa és irányítója?“

Sajnos, mikor az említett olasz képviselőnek a fiatal magyar generációk feltűnő közéleti osztracizmusáról szóló kritikája elhangzott, — és meg kell jegyeznünk, hogy éppen olyan környezetben hangzott el, ahol ez a kritika nem volt bizonyos értelemben való — nem akadt senki, aki arra vállalkozott volna, hogy az illető képviselő éles megfigyelésre valló megjegyzésére válaszoljon, azt megcáfolja, avagy helyreigazítsa. És könnyűszerrel érthető is, hogy miért nem akadt. Alig lehetett volna sikerrel kimutatni, hogy olasz barátunk tévedésben volt, mikor a magyar fiatal generációk közéleti abszencizmusát szóvá tette és a valósággal ellenkező tapasztalatokat szerzett, mikor arról győződött meg, hogy Magyarországon az egész köz- és társadalmi élet az „öreg“ hegemóniája alatt van. Mert ha talán több-kevesebb jogosultsággal lehet is vitatni, hogy az a világ rendje, ha az országot azok vezetik, akik hosszú évtizedek tapasztalataival, az élet rögös-tüskés útjain szerzett bölcseséggel, a különböző érzelmi és indulati széljárásoknak ellentétlenül tudó, lehiggadt és szilárd lelkülettel rendelkeznek, magát a tényt, hogy a magyar közélet, főként pedig a politika túlnyomórészt azoknak a nemzedékeknek a befolyása és irányítása alatt áll, amelyek a háború előtti korszak iskolájába jártak, nem lehet kétségbevonni.

Állandóan a háborút emlegetjük, mint az „öreg“ és „fiatalok“ között elhúzódo demarkációs vonalat, jóllehet ez az elhatárolás, — ha pusztán kronologikus szempontból fogjuk fel azt — nem fedti teljesen az „öreg“ és a „fiatal“ generációk között fennálló különbség

lényegét. Hiszen a háború utolsó esztendeiben már az ötven esztendő évjáratok is mozgósítva lettek s ennél fogva nem igen esünk messze az igazságtól, ha a hatvan éves embereket is a „háborús generációba“ sorozzuk. Hogy csak egy szembetűnő példára mutassunk rá, Tisza István gróf, aki pedig a háború előtti, régi Magyarország legjellegzetesebb, legkiválóbb reprezentánsa, sőt valósággal szimbóluma volt, a háború utolsó esztendeiben maga is derekasan kivette a részét a lövészárkok borzalmaiból és megpróbáltatásaiból. Tehát ha szó szerint értelmeznénk a „háborús“ és nem „háború“ generációk fogalmát, úgy vajmi nehéz lenne a háborút, mint e két generációt elválasztó határmegyét szerepeltetni. Mi a háborút és a forradalmakat, mely események kétségkívül a pontot is jelentik a régi és a mai Magyarország történetében fejezetei között, inkább mint e két korszak politikai gondolkodását, közéleti célkitűzését, társadalmi és nemzedekes eszmévilágát elválasztó cezúrát szerepeltetjük s „öregesen“ főképp azokat értjük, akiknek politikai gondolkodása és közéleti eszmévilága a régi, háború előtti Magyarország atmoszférájában alakult ki s akik tehát már a háborút megelőző idők politikai fejlődésének kialakulásában is aktív részt vettek. Míg velük szemben a háborús generációkhoz szerintünk leginkább azok tartoznak, akiknek közéleti múltja nem rendelkezik háború előtti gyökerekkel, főként pedig az a fiatal nemzedék, amelynek pályafutása azért nem kezdődhetett még az 1914 év előtti korszakban, mert akkor még a jövőjére való előkészítés stádiumában volt s ezeket az előkészületeket azután a háború és a forradalom mindennél tanulságosabb „kurzusában“ alaposan meg is szerezte. Felfogásunk szerint ugyanis a fenti értelemben vett két generáció gondolkodása, világfelfogása, egész lelki habitusa, nemkülönben politikai elveinek színeződése, aktivitásának iránya és tempója között olyan szembeötlő, nem is ármialati, hanem lényegbeli különbségek állapíthatók meg, amely különbségek túlmennek az „öreges“ és a „fiatalok“ közötti hagyományos ellentét hagyományos formáin és méretein. A háború előtti közösüges, dualisztikus magyar közélet, amely megelégedett a nemzeti függetlenség látszatával és üres formáival, a nemzeti öncélúság eszményének teljes kiélése és a nemzeti szuverénitás tárgyi biztosítékai nélkül, olyan lelki tartalmat, politikai ideológiát, közéleti elveket és gyakorlati módszereket erőltetett a maga korára és embereire, amelyeket az a generáció, amely a kettős monarchiát mélyebben és tüzetesebben nem ismerte, a dinasztia fényét és hatalmát nem tapasztalta, a politika szabad mozgását bénító kényszerűségekkel nem volt tisztában, felfogni és megérteni sohasem tud. Lehet-e csodálkozni azon, ha ezek a háborús és háború utáni generációk meglehetősen nyugtalansággal szemlélik, hogy a csonkásában is független és szuverén s letörtségében is nagy nemzeti célokat melengető nemzet minden fontosabb életfunkciójának a forrásánál jórészt ugyanazok a személyek diktálják az ütemet, akik egy életen keresztül nem győztek eléggé határozott stílusban kifejezést adni a független Magyarország koncepciója iránt táplált aggodalmaiknak?

E két generáció, az ismertett értelemben vett „öreges“ és az ismertett értelemben vett „fiatalok“ ideológiája, közéleti elvei és

politikai módszerei között tapasztalható s véleményünk szerint a régi és az új Magyarország mentalitásából származó különbség nálunk csak elmélyíti és kiszélesíti a minden korok öregjei és fiataljai között fennálló tradicionális ellentétet. Ez ellentéték élessége méginkább fokozódik azok által a mesterséges akadályok által, amelyek a fiatal generációk természet rendje szerint való, lassú és fokozatos feltörésének normális menetét akasztják, avagy lassítják. Elismerjük, ez akadályok nagyrésze a háború és csonkaságunk okozta gazdasági és szociális viszonyokban gyökerezik, de talán nem járunk messze a valóságtól, ha bizonyos mértékben még a napjainkban érvényesülő általános politika szellemét és módszereit is felelőssé tennénk a fiatal magyar nemzedékek feltűnő és tegyük hozzá: érdemedén visszaszorításáért. Ez a politika sem célkitűzésében, sem pedig technikai eszközeiben nem kedvez a fiatal korosztályok természetes feltörekvésének s eltekintve attól, hogy a keresztülvitelére és programjának végrehajtására életrehívott és hivatott szervek összetételénél is mintha gondosan ügyelne arra, hogy lehetőleg távol tartsa magától a nem a háború előtti Magyarország lelkivilágában nevedett nemzedékek közreműködését, gyakorlati intézkedéseivel és ténykedéseivel pedig — akarva, vagy nem akarva? — még jobban gátolja és hátráltatja e fiatal generációk politikai egyéniségének a kibontakozását. A képviselőház 245 tagja közül csak 16 fiatalabb a negyven évnél és csupán 3 van alatta a harmincötnek. A felsőháznál ez az arány magától értetődőleg még rosszabb. A köz-, a társadalmi, a gazdasági élet vezető pozícióiban még keresve-keresve sem találni fiatal, még csak „fiatalabb“ embert is, mintha a köz- és társadalmi élet minden terén érvényesülő politika határozottan idegenkednék e fiatal erők érvényesülésétől. S a kapcsolatot sem igen ápolja a fiatalabb nemzedékekkel, arról nem is szólva, hogy a politikai szukkreszcencia biztosítását a tervszerű nevelés és céltudatos irányítás helyett a pusztán véletlenre bizza, amely bizony — csak az 1919-es korszakra kell visszagondolnunk — nem éppen a legmegbízhatóbb eszköze a közéleti és a politikai szelekciónak. Készséggel elismerjük, hogy az a különlegesen nehéz nemzetközi helyzet, amely országunk belső politikájának a kialakulására is különleges igényeket ró, nem igen engedi meg a kísérletezéseket új emberekkel, új eszmékkal, új rendszerekkel s mindennél fontosabb követelményként állítja fel a politikával és a politikusokkal szemben a közélet irányításának, a közügyek vitelének egységét és következetességét. De ebből még mindig nem következik, hogy az ilyen igényű politika csak a háború előtti Magyarország embereinek kezei és lelkiismerete között érezheti magát biztonságban s azok a nemzedékek, amelyek közvedenül nem izlelték meg a 67-es és a 48-as szélmalomharcok meddő romantikáját, ne tudnának e különleges politika, különleges követelményeihez alkalmazkodni. Sőt azt hisszük, erre a célra a háborús generációk minden korszak gyermekeinél alkalmasabbak, hiszen a frontokon az egyéni cselekvés, az egyéni felelősség, az egyéni kezdeményezés, a pillanatnyi helyzet és a nehézségek gyors és önálló megítélése s mindezek mellett a vezetők tekintélye és hatalma iránt való fegyelmeztség és odaadás legnehezebb vizsgáit is letették.

Távol esik tőlünk a szándék, hogy az írásunk elején idézett olasz vendégünk csodálkozása nyomán az olasz példák követésére hívnánk fel az arra illetékeseket. A fasiszmus pár excellence olasz kormányzat és társadalmi rendszer, amelynek megvalósítása más égtáj, más vérmérséklet, más gazdasági és szociális helyzet és más nemzetközi viszonyok között — amint azt az egyik magyar politikus találóan megjegyezte — valószínűen azzal az eredménnyel járna, mintha az alföldi tanyák szérűit pálmákkal, cipruszokkal és narancsligetekkel akarnánk belombosítani. Természetes dolog, hogy a fasiszmus specifikus politikai módszerei, amelyek közé a fiatal erők kultusza is tartozik, szintúgy kivihetetlenek a fasiszta politikai szisztéma egyéb adottságai nélkül. Különbösen is felfogásunk szerint abban az elvben is túlzás lakozik, amely a „right mán of the right piacé“ elvét csak a fiatal erők javára magyarázza kedvezően s csak a fiatalokat tartja alkalmasoknak és hivatottaknak a modern államkormányzás komplikált és nehéz feladatainak a megoldására. Ennek a felfogásnak Mussoliniéknál talán igaza lehet, ahol e genialis kormányfő a saját kezében központosítja az állam minden fontosabb életnyilvánulását s éppen ezért a kivitelre hivatott munkatársaitól is emberfeletti teljesítményeket követeli. „Azért vannak 30—40 éves minisztereim, — mondotta Mussolini az egyik amerikai lap tudósítójának — mert azt a munkát, amelyet én egy-egy minisztertől követelek, csak fiatal korral és fiatal idegekkel lehet elbírní.“ Ezért van az, hogy a duce minisztereinek életkorát összeadva, nem jön ki több tótszáz esztendőnél, ezért van az, hogy a legfontosabb többi közéleti impériumot is túlnyomórészt fiatal emberek, fiatal politikusok gyakorolják. A fasiszta politika e specialitásai megvalósíthatatlanok volnának Magyarországon még akkor is, ha különben a fasiszta politika tárgyi előfeltételei megvolnának. Azt hisszük, maguk az érdekelt fiatal nemzedékek gondoskodnának arról, hogy a szelekciónak és a feltörő politikai kapillaritásnak a törvényein az ő javukra se követessék el erőszak, mert minden olyan mesterséges beavatkozás, amely a természetes fejlődés processzusát akarja megváltoztatni, lassítani, avagy gyorsítani, káros és veszedelmes magára, a nemzetre nézve, Mély körülményt az elmúlt években éppen a fiatalok tapasztalhatták leginkább. Különbösen 1919-ben az ellenforradalom során, amely kizáróan az ő művük volt, erről a lojális és önzetlen mentalitásukról már fényes bizonyítást is tettek. Megcsinálták az ellenforradalmat, azután félreálltak. Amint a nemzeti Irány győzelmét nem fenyegette többé veszedelem, a vezetést átadták másoknak, az idősebbeknek, a tapasztaltabbaknak. Sajnos, ez idősek és tapasztaltak nem mutatnak ennyi megértést és figyelmet a fiatalok önmegtartóztatása és szeténysége iránt: bizalmatlanok velük szemben, bizalmatlanságuktól vezetettve belekapaszkodnak az idő kerekébe s meg akarják állítani a napot a fejük fölött.

Innen van az, hogy napjainkban egy egész sereg magyar nemzedék, amely pedig erőt is, képességet és akaratot is, bátorságot is érez magában a magyarság nagy feladatai megoldásán való közreműködésre, csalódottsággal a fásultsággal kezdi elfordítani a tekintetét a közélet problémáitól, amelyek megoldásában való részvétele — úgy látszik — fölösleges!?

ANTAL ISTVÁN.